

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 755 (23.12.2015).
755 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author(s) 2016;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 02.06.2016. Revised 22.06.2016. Accepted: 29.06.2016.

The current state of the organization of physical education in higher educational institutions of Ukraine and Poland

V. Banah

Kremenets Taras Shevchenko Regional humanitarian-pedagogical academy, Ukraine

Abstract

The study was aimed at identifying the general features and characteristics of the organization, content of physical education of students of higher educational institutions of Ukraine and the Republic of Poland. We have been used research methods: analysis, systematization, generalization. They had been used for processed in printed and electronic sources of information. The initial and final selection of such sources was based on keywords, their corresponding abbreviations, combinations, consideren the year of publication. We obtained data that showed a significant similarity in the forms of organization of physical education used in higher education institutions of both countries, but a significant difference in the number of hours for different types of physical activity of students and its content. One of the promising ways to improve the physical education of students - providing sports content and the use of various forms of organization of classes that is used in compulsory and institutional (at the choice of higher education) areas.

Key words: student; physical education; higher educational institution; current state; Ukraine; Poland.

Współczesny stan organizacji wychowania fizycznego na uczelniach wyższych Ukrainy i Polski

Banah V.

Adnotacja

Przeprowadzone badanie miało na celu określenie ogólnych cech i cech organizacji, treści wychowania fizycznego studentów uczelni wyższych Ukrainy i Rzeczypospolitej Polskiej. Wykorzystano następujące metody badawcze: analiza, systematyzacja, uogólnienie. Za pomocą tych metod opracowane zostały drukowane oraz elektroniczne źródła informacji. Pierwotny i ostateczny dobór takich źródeł opierał się na słowach kluczowych, odpowiadających im skrótach, kombinacjach z uwzględnieniem roku publikacji. Uzyskaliśmy dane, które wykazały istotne podobieństwo w formach organizacji wychowania fizycznego stosowanych na uczelniach obu krajów, ale istotną różnicę w liczbie godzin dla różnych rodzajów aktywności fizycznej studentów i treści. Jednym z obiecujących sposobów doskonalenia wychowania fizycznego studentów jest dostarczanie treści sportowych i stosowanie różnych form organizacji zajęć, które są stosowane na kierunkach obowiązkowych i instytucjonalnych (przy wyborze uczelni).

Słowa kluczowe: studentów; wychowanie fizyczne; uczelnia wyższa; współczesny stan; Ukraina; Polska.

Сучасний стан організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах України та Польщі

В. Банах

Анотація

Проведене дослідження було спрямоване на виявлення загальних рис і особливостей організації, змісту фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів України та Республіки Польща. Було використано такі методи дослідження: аналіз, систематизацію, узагальнення. Ними опрацьовували друковані та електронні джерела інформації. Первинний та остаточний вибір таких джерел відбувався за ключовими словами, відповідними їм аббревіатурами, комбінаціями, враховуючи рік видання публікації. Одержали дані, що свідчили про суттєву схожість форм організації

фізичного виховання, що використовуються у вищих навчальних закладах обох країн, але суттєву відмінність кількості годин на різні види фізичної активності студентів та зміст. Одним із перспективних шляхів удосконалення фізичного виховання студентів – надання заняттям спортивного змісту та використання різних форм організації занять, що використовують на обов'язковому та інституційному (за вибором вищого навчального закладу) напрямках.

Ключові слова: студенти; фізичне виховання; поточний стан; вищий навчальний заклад; Україна; Польща

Вступ. Фізичне виховання дотепер залишається одним із провідних засобів розвитку людини, причому в різні періоди онтогенезу. У зв'язку з комплексом причин організація та зміст цього педагогічного процесу потребують періодичної модернізації, приведення у відповідність до суспільних вимог та індивідуальних запитів [2-4, 10, 20, 27].

З іншого боку, орієнтир України на вступ до Європейського Союзу передбачає, крім іншого, забезпечення фізичного виховання у вищих навчальних закладах відповідними організацією та змістом [1, 12, 14]. Значною мірою сприятиме зазначеному може досвід дружніх нам країн, які нещодавно стали членами ЄС, зокрема Республіки Польща [7, 13, 16].

Ураховуючи зазначене з'ясували, що на сучасному етапі відсутні дослідження, спрямовані на визначення ефективних шляхів (підходів, способів) з адаптації напрацювань польських фахівців до особливостей функціонування вітчизняного фізичного виховання у вищих навчальних закладах для підвищення його ефективності у вирішенні визначених завдань.

Методи та організація дослідження. Мета дослідження – виявити загальні риси й особливості організації та змісту фізичного виховання студентської молоді України та Республіки Польща. Досягали мети адекватними методами дослідження, які використовувалися під час опрацювання джерел інформації, зокрема аналіз, систематизацію, узагальнення [18, с. 54-55]. Загалом опрацювали 69 джерел, після цього провели остаточний огляд і виокремили 27. Такі джерела розглядали як інформативні для досліджуваної тематики, використовували виокремлені ключові слова (фізичне виховання, вищий навчальний заклад, особливості, Україна, Польща) та відповідні їм аббревіатури, комбінації. Під час вибору джерел інформації враховували також рік видання публікації, яку опрацьовували, – перевагу надавали останнім у

віковому аспекті. Базами пошуку необхідних джерел інформації були бібліотеки та інтернет-бази даних Scopus, Web of Science.

Результати дослідження. На сучасному етапі розвитку України фізичне виховання у вищих навчальних закладах (ВНЗ) організується та реалізується на підставі чинних документальних джерел [15, 17, 23, 24]. Деякі з основних положень передбачають, що навчальний процес з фізичного виховання у ВНЗ здійснюється в таких формах: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи. Основні види навчальних занять – лекція (теоретичне заняття), практичне, семінарське, індивідуальне та консультація. ВНЗ може встановлювати інші види навчальних занять з фізичного виховання.

Реалізується фізичне виховання протягом двох взаємозв'язаних етапів: перший (базовий) – обов'язковий на I-II курсах по 4 години на тиждень у вигляді занять з фізичного виховання; другий (факультативний) – реалізується на III-V курсах самостійно (в спортивно-оздоровчих та групах спортивного вдосконалення).

Фізичне виховання із базовим компонентом змісту відбувається на навчальних заняттях (практичних, теоретико-методичних), що передбачені розкладом занять для певного факультету.

Тренувальний компонент змісту фізичного виховання представлено в секціях із видів спорту, реалізується він у позааудиторний час згідно відповідного розкладу занять кожної секції та має необов'язковий характер протягом усього періоду навчання студента. Так само протягом усього періоду навчання реалізуються: самостійні заняття, – передусім для виконання домашніх завдань з фізичного виховання; індивідуальні заняття, що повинні забезпечити студенту необхідний обсяг фізичної активності у режимі навчального дня.

Обов'язкові заняття з фізичного виховання спрямовані на покращення показників фізичного стану, формування знань у питаннях фізичного виховання, умінь і навичок в рухових діях, що визначені навчальною програмою [5, 15, 17].

Змістом фізичного виховання є різні види рухової діяльності, а саме гімнастичний, легкоатлетичний, плавання, спортивно-ігровий, туризм, лижна і професійно-прикладна фізична.

Аналіз відповідних джерел інформації засвідчив, що питання фізичного виховання студентської молоді Республіки Польща врегульоване на законодавчому рівні. Зокрема, для ВНЗ визначено коло завдань, деякими з основних є забезпечення

дбайливого ставлення до здоров'я, фізичного, психічного і духовного розвитку особистості [19, 23, 26].

Не зупиняючись на аналізі особливостей структури управління фізичним вихованням у різних ВНЗ Республіки Польща відзначимо, що незалежно від них організація цього процесу передбачає заняття з фізичного виховання, заняття у спортивних секціях, позааудиторна фізична активність в інших формах, заняття для студентів із відхиленнями у стані здоров'я (фізична активність у спеціальній медичній групі) [6, 27]. Конкретизуючи зазначене хочемо відзначити, що фізичне виховання у ВНЗ реалізується в законодавчому та інституційному напрямках. При цьому, перший має місце у ВНЗ усіх форм власності та передбачає проведення кафедрою фізичного виховання обов'язкових занять з аналогічної навчальної дисципліни. Деякі дані [6, 27] свідчать, що загальна кількість академічних годин на реалізацію обов'язкових занять з фізичного виховання протягом навчального року становить близько 12 тис.

Інституційний напрямок передбачає, що кафедра фізичного виховання та спортивний клуб спільно забезпечують фізичну активність студентів у позааудиторний час. Така активність має спортивний, реабілітаційний, рекреаційний і туристичний зміст, реалізується вона протягом 5 тис. академічних годин факультативних занять та 4 тис. – годин занять у спортивних секціях.

Що стосується особливостей організації фізичного виховання у позааудиторний час, то одна з провідних полягає в наданні населенню міста, в якому розташований ВНЗ, платних послуг із фізичної активності.

Інша особливість пов'язана з видами рухової діяльності, що використовуються як зміст фізичної активності студентів. Так, широко використовуються традиційні для фізичного виховання цієї категорії населення види рухової діяльності, але з «прив'язкою» до пори року. Основними з цих видів є: ранкова гімнастика у поєднанні з бігом поблизу гуртожитків; заняття на ковзанці, лижні прогулянки взимку по 1,5 години; командні ігри протягом усього навчального року; турнір із пляжного волейболу в травні-червні; заняття з навчання плавання у басейні протягом навчального року; піші походи, велосипедні тури, автобусні подорожі, поєднані з відвідуванням історичних й туристичних місць – восени та навесні [7-9].

Крім цього, у більшості ВНЗ реалізують заняття, зміст яких становлять нетрадиційні для фізичного виховання студентської молоді види рухової діяльності. Передусім, це оздоровча гімнастика, бадмінтон, великий теніс, а також йога, спортивні,

сучасні й народні танці. У деяких ВНЗ використовують такі види рухової діяльності: веслування, верхову їзду, одноборства із самооборони, футзал [29, с. 64-66].

Водночас, у фізичній активності студентської молоді продовжує збільшуватися частка сучасних видів рухової діяльності, що належать до категорії екстремальних, зокрема скелелазіння, сноубордінг, дайвінг, вітрильний спорт тощо.

Порівнюючи організаційні та розглянуті змістові аспекти фізичного виховання студентської молоді, що реалізуються на сучасному етапі у ВНЗ України та Польщі можемо відзначити велику подібність форм занять та їхній статус. Зокрема це стосується обов'язкових занять з фізичного виховання та різноманіття позааудиторних форм, передусім заняття у секціях з видів спорту, ранкова гігієнічна гімнастика, масові спортивно-оздоровчі заходи. Щодо розбіжностей, то одна з основних – кількість годин протягом навчального року, які передбачені на заняття з фізичного виховання та позааудиторну фізичну активність визначених видів.

Важливою особливістю фізичного виховання студентів ВНЗ Республіки Польща також є активне впровадження концептуальних положень щодо фізичного виховання, розроблених Європейською асоціацією фізичного виховання [21]. Зокрема, інформація документів Європейського парламенту свідчить про наявність ефективних кроків у модернізації фізичного виховання, спорту ВНЗ. Один із основних кроків передбачає поєднання в раціональних пропорціях теоретичних і практичних занять, інший – визначення дієвих форм реалізації фізичного виховання і спорту у ВНЗ [7-9, 13, 16].

Висновки

1. Організація фізичного виховання студентської молоді під час навчання у вітчизняних ВНЗ та Республіки Польща за використаними формами суттєво схожа, але за кількістю годин – суттєво відрізняються на користь других.

2. Зміст фізичного виховання у ВНЗ Республіки Польща суттєво відрізняється від чинного в Україні, а підходи до формування змісту і його реалізації у перших враховують засадничі положення Європейської асоціації фізичного виховання та реалізують дієві маркетингові методики.

3. Удосконалення фізичного виховання студентської молоді відбувається шляхом активного використання спорту та різних форм організації занять, передбачених законодавчим (обов'язковим) та інституційним (за вибором ВНЗ) напрямками.

Подальші дослідження необхідно спрямувати на вивчення стану організації та змістового складу фізичного виховання студентів ВНЗ в інших розвинутих країнах світу.

References

1. Anikeev DM Motor activity in a way of life of student's youth: author's ref. Candidate of Dissertation Sciences in Phys. Education and Sports: 24.00.02 Nat. University of Physical Education and Sports of Ukraine. Kyiv, 2012. 20 p. (in Ukrainian)
2. Bakanova OF Organization of physical education of student youth at the present stage of reforming higher educational institutions: author's ref. Candidate of Dissertation Sciences in Phys. education and sports: 24.00.02 Kharkiv state. Academy of Phys. culture. Kharkiv, 2013. 20 p. (in Ukrainian)
3. Bilogur VE Theoretical and methodical support of physical education in higher educational institutions: author's ref. dis. for science. degree of Cand. Sciences in Phys. education and sports: 24.00.02 Rivne State University for the Humanities. Rivne. 2002. 20 p. (in Ukrainian)
4. Vakarchuk IO Status, problems, prospects of development of physical education and sports in Ukrainian universities (concept of the Ministry of Education and Science of Ukraine). Physical education and sports improvement of students. Modern innovative technologies: mat. International. scientific symposium. (Odessa, September 23-25, 2008). Odessa: Nauka i tehnika, 2008. S. 21-23. (in Ukrainian)
5. Globa TA The current state of organization of classes in the discipline of "physical education" of higher educational institutions of 3-4 levels of accreditation. Biomechanical, pedagogical, medical-biological and psychological aspects of physical education and sports. 2015. № 129, Vol. 1. pp. 60–63. (in Ukrainian)
6. Dolhova NO Management and organization of physical education and sports in Polish universities: marketing approach. Higher education in Ukraine. Dodd. 2 to № 3, Topic. issue "Higher education in Ukraine in the context of integration into the European educational space" / ed. Col. : VG Kremen (ed.) [etc.]. Kyiv: Gnosis, 2011. Vol. III (28). Pp. 348–354. (in Ukrainian)
7. Dolgova NO New technologies of organization of physical education: experience of Poland. Proceedings of the scientific-theoretical conference of teachers, graduate students and students of the Faculty of Law of SSU (April 20-21, 2011). Sumy: Sumy State University, 2011. Part 3. pp. 27-30. (in Ukrainian)

8. Dolgova NO Empirical research of the current state of physical education and sports in Polish universities. Pedagogical comparative studies - 2013: transformations in foreign education and the Ukrainian context: materials of the All-Ukrainian scientific-practical seminar (Kyiv, June 10, 2013) / ed. count : OI Lokshina (ed.) [Etc.]. Kyiv: Pedagogical Thought, 2013. P. 130-131. (in Ukrainian)
9. Dolgova NO Empirical researches of modernization of physical education and sports in Polish universities. Proceedings of the scientific conference on the results of research and scientific-methodical work of the departments of Sumy State Pedagogical University named after AS Makarenko in 2012. Sumy: Publishing House of Sumy State Pedagogical University named after AS Makarenko, 2013. P. 252-253. (in Ukrainian)
10. Dutchak M., Trachuk S. Methodological principles of organization of physical education in educational institutions of Ukraine. Physical activity, health and sports. 2012. № 2 (8). Pp. 11-16. (in Ukrainian)
11. Edynak GA Some theoretical and methodological aspects of strengthening students' motivation for systematic physical activity of health-improving orientation. Bulletin of the Chernihiv National University ped. Taras Shevchenko University. Series: Pedagogical sciences. 2014. Issue 118. T. 3. S. 109-114. (in Ukrainian)
12. Zavydivska N., Rymar O. Peculiarities of improving the system of physical education of students in the context of the new law on higher education. Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov. 2015. Vip. 11 (66). P. 65-69. (in Ukrainian)
13. Koshura AV The main directions of modernization of the system of physical education of youth in higher educational institutions of Poland. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies, 2015. № 6 (50). Pp. 423-432. (in Ukrainian)
14. Mudrik VI, Leonov OZ, Mudrik IV Organizational and methodical bases of physical education of students of higher educational institutions: monograph. Kyiv: Pedagogical Thought, 2010. 192 p. (in Ukrainian)
15. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine "On approval of the Regulations on the organization of physical education and mass sports in higher educational institutions", dated 11.01.2006, № 4. [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06> (in Ukrainian)
16. Nikolay G. Yu. Innovative development of physical education and sports in universities of the Republic of Poland. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. 2014. № 4 (38). Pp. 55-65. (in Ukrainian)

17. Physical education: textbook. program for higher. textbook lock Ukraine of III-IV levels of accreditation. Kyiv, 2003. 44 p. (in Ukrainian)
18. Shiyan BM, Edinak GA, Petryshyn Yu. V. Scientific research in physical education and sports: textbook. manual. Kamyanets-Podilsky: Ruta Printing House LLC, 2012. 280 p. (in Ukrainian)
19. Centrum Kultury Fizycznej UMCS–<http://www.umcs.lublin.pl/ckf>
20. Cynarski, W., Warchoń, K.. (2011). *Wybrane problemy współczesnej teorii i metodyki wychowania*. Krosno : PWSZ.
21. *Działanie UE w dziedzinie edukacji przez sport: kontynuacja osiągnięć EYES 2004*. (2005). Bruksela, 22.12.2005 – <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0680:FIN:PL:>
22. Dziubinski, Z., Lenartowicz, M. (2011). *Kultura fizyczna a kultura masowa*. Warszawa: AWF, SALOS RP.
23. Grygus I. M., Petruk L. A. Assessment of indices of physical development and functional status of female students of a special medical group. *Journal of Education, Health and Sport*. 2015;5(10):158-169.
24. Grygus I., Prusik K., Prusik Ka. Improving the physical health of students with physical exercises proposed by type of autonomic nervous. *Journal of Health Sciences*. 2013; 3 (5): 657-670.
25. Korpak, B. (2009). Wychowanie fizyczne studentów. Bilans stanu, perspektywy zmian. *Akademicka kultura fizyczna na przełomie stuleci. Stan i perspektywa zmian*. Vol. 1. 19-40.
26. Korpak, B. (2011). Kondycja kultury fizycznej na uczelni wyższej – bilans stanu, perspektywy zmian. *Kultura fizyczna w środowisku akademickim w czasie zmiany społecznej. 60-lecie sportu akademickiego w Szczecinie*. 63-83.
27. Kleiber, M. (2012). Edukacja, kultura, sport – czyli o budowie nowoczesnego państwa. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, № 11. P. 4–9.
28. *Teoria i metodyka rekreacji (zagadnienia podstawowe)* / pod. red. I. Kiełbasiewicz-Drozdowskiej, W. Siwińskiego (2001). Poznań: AWF.
29. Zadarko, E., Junger, J., Barabasz, Z. (2010). *Physical activity and health of the students from Carpathian Euroregion*. Rzeszów: Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego.